

Δράση: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας
Υποδράση: Ενδοσχολική Επιμόρφωση, Επιστ.υπεύθυνη: Μαρία Λιακοπούλου

Διαπροσωπικές σχέσεις στο πολυπολιτισμικό σχολείο

28 Νοεμβρίου, 5 & 7 Δεκεμβρίου 2011

Διαπολιτισμικό Δημοτικό Σχολείο Νέων Επιβατών

Οι συναισθηματικές πλευρές της μάθησης: βοηθητικές και μη βοηθητικές αλληλεπιδράσεις

Κωνσταντίνα Διαμαντίδου, Κλινική ψυχολόγος-ψυχοθεραπεύτρια, Διδάκτωρ Α.Π.Θ.

diamadin@otenet.gr

Στην εισήγηση αυτή παρουσιάζονται οι ψυχολογικοί παράγοντες που μεσολαβούν στην ανάπτυξη της σχέσης μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή. Η μάθηση και η διδασκαλία προσεγγίζονται ως μια σχέση επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης που αναπόφευκτα περιλαμβάνει την προσωπική εμπλοκή τόσο του δασκάλου όσο και του μαθητή. Αυτό σημαίνει ότι καθένα από τα πρόσωπα που συμμετέχουν στην εμπειρία αυτή, βιώνουν τη σχέση τους με τον άλλο και τη σχέση τους με τη μάθηση με βάση τις προσωπικές ανάγκες και τα προσωπικά τους όρια. Η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης αποδοχής και ασφάλειας στην παιδαγωγική σχέση προβάλλεται ως ένας παράγοντας, που μπορεί να συμβάλλει στο να αναπτυχθούν εμπειρίες θετικής αυτοεκτίμησης και προσωπικής ενθάρρυνσης στο μαθητή, που στη συνέχεια μπορούν να τροφοδοτήσουν το ενδιαφέρον του για περισσότερη εμπλοκή και συμμετοχή. Παράλληλα γίνεται προσπάθεια να αναδειχθούν οι παράμετροι της δυναμικής της σχέσης και της αλληλεπίδρασης ανάμεσα στον μαθητή και στον εκπαιδευτικό. Ειδικότερα, αναλύονται οι προσδοκίες και οι φόβοι που αναπτύσσουν τόσο οι μαθητές όσο και οι εκπαιδευτικοί για το ρόλο τους και την έκβαση της σχέσης τους: έρευνες έχουν δείξει ότι συνήθως οι μαθητές προσδοκούν από το δάσκαλο να λειτουργεί ως πηγή γνώσης και σοφίας, να έχει έναν ρόλο προσφοράς και συμπαράστασης, να μπορεί να είναι αντικείμενο θαυμασμού ή φοβούνται μήπως έχει έναν ρόλο δικαστή και μία θέση εξουσίας. Επίσης έχει φανεί ότι οι εκπαιδευτικοί συνήθως προσδοκούν να είναι σε μια θέση που θα μπορούν να μεταδώσουν γνώση και ικανότητες επίτευξης, να προωθήσουν την προσωπική ανάπτυξη και να έχουν μία φιλική στάση προς τους μαθητές, ενώ φοβούνται την απώλεια ελέγχου, την εχθρότητα και την κριτική. Ως εκ τούτου γίνεται φανερό ότι στη σχέση εκπαιδευτικού μαθητή διαμείβονται συναισθήματα που δεν προκαλούνται πάντα άμεσα από την τρέχουσα πραγματικότητα, αλλά το κάθε πρόσωπο εισέρχεται στη σχέση με συναισθήματα που συνδέονται με την προσωπικότητα του και τις εμπειρίες μάθησης που έχει ήδη αποκτήσει, και επηρεάζουν την αλληλεπίδραση που θα αναπτύξουν στο εδώ και τώρα. Η προσοχή, η παρατηρητικότητα, η δεκτικότητα, η αποδοχή, ο αναστοχασμός γύρω από την εμπειρία της σχέσης έχουν αποδειχθεί ως βοηθητικές αλληλεπιδράσεις στην εκπαιδευτική σχέση, ενώ η έλλειψη προσοχής, η υπερβολική ανοχή, οι αντιδράσεις και η άσκηση πίεσης ως μη βοηθητικές.

Βιβλιογραφία

Μ. Μαλικιώση – Λοϊζου , Η συμβουλευτική Ψυχολογία στην εκπαίδευση, από τη θεωρία στην πράξη, Ελληνικά Γράμματα, 2001.

Ι. Σάλτζμπεργκ κ.α., Η συναισθηματική εμπειρία της μάθησης και της διδασκαλίας, Εκδ. Καστανιώτη, 1996.

E. Dowling & E. Osborn, Η οικογένεια και το σχολείο, Εκδ. Gutenberg, 2001.

Χ. Χατζηχρήστου κα, Ένα διαφορετικό σχολείο: Το σχολείο ως κοινότητα που νοιάζεται και φροντίζει, Ψυχολογία, 11 (1), 2004, σελ. 1-19.

Μ. Πούρκος & Μ. Κοντοπόδης, Πως βιώνουν το χρόνο στο σχολείο οι μαθητές των 16 ετών, Ψυχολογία, 12 (2), 2005, σελ. 249-275.

Μ. Hebert, Ψυχολογικά προβλήματα παιδικής και εφηβικής ηλικίας, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1992

Ι. Κούρος (Επιμέλεια), Ψυχολογικά θέματα παιδιών και εφήβων» Τόμος 1 και 2, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1993

A. Molnar & B. Lindquist, Προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο (οικοσυστημική προσέγγιση), Εκδ. Ελληνικά γράμματα, 1993

Τεχνικές επικοινωνίας: βοηθητικές αλληλεπιδράσεις στο σχολείο

Κωνσταντίνα Διαμαντίδου, Κλινική ψυχολόγος-ψυχοθεραπεύτρια, Διδάκτωρ Α.Π.Θ.

diamadin@otenet.gr

Στο σεμινάριο θα παρουσιαστούν σε σύντομη εισήγηση (45-55 λεπτά) οι βασικές αρχές που έχουν διατυπωθεί για τη μελέτη της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας, με στόχο την εφαρμογή τους μέσα από βιωματικές ασκήσεις που θα προταθούν.

Ειδικότερα, θα παρουσιαστεί το πλαίσιο και η αρχές της κατευθυντικής και μη-κατευθυντικής επικοινωνίας, δίνοντας έμφαση στις αρχές της ενεργητικής ακρόασης και τους σκοπούς που καλύπτει. Η ενεργητική ακρόαση παρουσιάζεται ως μία μέθοδος επικοινωνίας και μη-κατευθυντικής συνέντευξης, που εφαρμόζεται είτε σε ομαδικό είτε σε διαπροσωπικό πλαίσιο, και έχει στόχο την ενίσχυση και τη διευκόλυνση της προσωπικής επαφής, καθώς συμβάλλει στη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης, στη σαφέστερη κατανόηση του ομιλητή και στην επίλυση και διαχείριση των συγκρούσεων. Η μέθοδος αυτή προέρχεται από το χώρο της συμβουλευτικής ψυχολογίας και χρησιμοποιείται πλέον ευρέως, όχι μόνο στη συμβουλευτική αλλά επίσης και στην εκπαίδευση. Περιλαμβάνει δεξιότητες λεκτικές και μη λεκτικές και επικεντρώνεται εξίσου στον τρόπο που ακούει κάποιος τον συνομιλητή, στον τρόπο που προσπαθεί να τον κατανοήσει, αλλά και στον τρόπο που απευθύνεται, εκφράζεται προς αυτόν.

Οι βασικές αρχές της που είναι η προσοχή και παρατηρητικότητα, η γνησιότητα, η αποδοχή άνευ όρων και η ενσυναίσθηση, θα αποτελέσουν το στόχο των βιωματικών ασκήσεων του σεμιναρίου. Με τη συμμετοχή τους σ' αυτές οι εκπαιδευτικοί καλούνται να εξασκήσουν δεξιότητες στο ρόλο τους ως ακροατές και ως ομιλητές και να αναστοχαστούν στην εμπειρία τους. Η ανάλυση της εμπειρίας των συμμετεχόντων από τις βιωματικές ασκήσεις θα αποτελέσει την αφετηρία για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την εφαρμογή της μεθόδου στη σχέση των εκπαιδευτικών με τους μαθητές τους. Οι αρχές και δεξιότητες της ενεργητικής ακρόασης θεωρούνται ότι συμβάλουν σημαντικά στην ανάπτυξη θετικών αλληλεπιδράσεων στο σχολικό πλαίσιο, προωθώντας ένα κλίμα συνεργασίας, αλληλοσεβασμού, εμπιστοσύνης και αναγνώρισης των ορίων.

Βιβλιογραφία

Κοσμόπουλος Α. & Μουλαλούδης Γ. (2003). Ο Carl Rogers και η προσωποκεντρική του θεωρία για την ψυχοθεραπεία και την εκπαίδευση. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Rogers, C. (1991). Ομάδες συνάντησης. Αθήνα, Δίοδος.

Ivey, I. & Gluckstern, N. (1996). Συμβουλευτική: Βασικές δεξιότητες επιρροής, (Επιμέλεια Μ. Μαλικιώση-Λοϊζου). Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Ivey, I., Gluckstern, N. & Bradford Ivey, M. (1996). Συμβουλευτική μέθοδος πρακτικής προσέγγισης, (Επιμέλεια Μ. Μαλικιώση-Λοϊζου). Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Σταλίκας Α. & Χαμόδρακα Μ. (2004). Η ενσυναίσθηση. Αθήνα, Ελληνικά γράμματα.

Γνωρίζοντας και κατανοώντας το ανοίκειο ξένο: η περίπτωση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας

*Βάσω Παπαδοπούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας,
vpapa@edlit.auth.gr*

Στο πλαίσιο της εισήγησης αυτής θα επιδιωχθεί καταρχάς η συνειδητοποίηση των πολιτισμικών συντεταγμένων, αναφορών και προσδιορισμών της συμπεριφοράς μας μέσα από την επεξεργασία του θέματος «πολιτισμός». Πόσο κατανοούμε στην καθημερινή ζωή και πρακτική μας ότι προσλαμβάνουμε τον κόσμο και ρυθμίζουμε την κίνηση και τη στάση σε αυτόν μέσα κανόνες που είναι πολιτισμικά προσδιορισμένοι; Η ευαισθητοποίηση γύρω από τον οικείο πολιτισμό όμως δεν μπορεί να γίνει δίχως το καθρέφτισμά μας μέσα στην ξένη ματιά. Έτσι ένα άλλο θέμα που θα πραγματευθούμε θα είναι το θέμα της πολιτισμικής ξενικότητας, όπως εμφανίζεται μέσα από τις πολιτισμικές διαφορές, μέσα από την πολιτισμική ετερότητα. Γιατί η συναναστροφή μας με το ξένο είναι συναισθηματικά φορτισμένη και εν τέλει «επιβαρυντική»; Μήπως επειδή προϋποθέτει την ετοιμότητα να αμφισβητήσει κανείς όχι μόνο την οικεία οργανωμένη καθημερινότητα αλλά και τον ίδιο του τον εαυτό; Αν η ξενικότητα είναι όμως ένα κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο με σοβαρές επιδράσεις τότε αντιλαμβανόμαστε πόσο σημαντική είναι η ανάπτυξη στρατηγικών για τη κατάλληλη διαχείριση του μέσα στην καθημερινότητα.

Αν συναντηθούν το Οικείο και το Ξένο τότε κάθε πλευρά θέλει να αποδείξει την ορθότητά της, ωστόσο μια επαρκής διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας ξεκινά, όταν έχει αναγνωριστεί η σχετική ισχύς των «ορθοτήτων» και στόχος είναι μια στρατηγική προσανατολισμένη στην ίδια την πράξη. Ένα βήμα παραπέρα, η αναστοχαστική βίωση της ετερότητας διευκολύνει τη συνειδητοποίηση του πολιτισμικού εαυτού και το προσωπικό «άνοιγμα» που είναι απαραίτητα για τη διαπολιτισμική επικοινωνία.

Βιβλιογραφία

ALLUFI-PENTINI, A.(2005) Διαπολιτισμικό Εργαστήριο, επιμ. Χ.Γκόβαρης, Ατραπός, Αθήνα

ΓΚΟΒΑΡΗΣ, Χ. (2001). Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Ατραπός, Αθήνα.

ΓΚΟΒΑΡΗΣ, Χ., ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ε.,ΚΟΝΤΑΚΟΣ, Α(επιμ)(2007)Η παιδαγωγική πρόκληση της πολυπολιτισμικότητας, Ατραπός, Αθήνα

ΓΚΟΤΟΒΟΣ, Α. Ε. (2002). Εκπαίδευση και Ετερότητα. Ζητήματα Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής. Μεταίχμιο, Αθήνα.

ΚΕΣΙΔΟΥ, Α./ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Β.(2008) Η διαπολιτισμική διάσταση στη βασική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 45, σς.37-55

ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ, Μ. (επιμ.) (2004). Η Εκπαίδευση των Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική Προσέγγιση, 7^η ανατυπ., Gutenberg, Αθήνα.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ, Γ. (2000). Ένταξη και Εκπαίδευση των Αλλοδαπών Μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο. Από την «ομοιογένεια» στην πολυπολιτισμικότητα. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ, Γ.(2005) Διαπολιτισμική Διδακτική. Το νέο περιβάλλον. Βασικές αρχές, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Β.(2008)Διαπολιτισμική επικοινωνία στο σχολείο και τη σχολική τάξη, Στο: Οδηγός Επιμόρφωσης. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και αγωγή, Θεσσαλονίκη(στο πλαίσιο του προγράμματος «Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο)

ΤΣΙΑΚΑΛΟΣ, Γ. (2000). Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.